ڕۆڵی باشووری کوردستان لە ڕاپەڕینی شێخ عوبەیدوڵڵای نەهریدا -9- ڕەسوڵ بۆسکێنی

بەشی نۆیەم

هەوڵی شێخ عوبەیدوڵڵا بۆ هەستانەوەی ڕاپەڕینەکە،

دوای گەیشتنەوەی شێخ عوبەیدوڵڵا و هێزەکەی بەنەهری و چاوخشاندنەوە و بەسەرکردنەوەی هێزەکانی و هەڵسەنگاندنی بارودۆخەکە، دوو مانگ دوای گیرسانەوەی لە نەهری، دیسان شێخ عوبەیدوڵڵا هەوڵی جوڵانەوەیەکی نوێی دا، کە لە نەهرییەوە دەست پێ بکات، جارێکی دیکە هەوڵەکانی دەست پێ کردەوە، بۆ خۆئامادە کردنەوەی بۆ درێژەپێدانی ڕاپەڕین، هەرچەندە خۆئامادەکردنی ئەم جارە لەچاو هەلومەرجی جاری پێشوو سەخت تر بوو، چونکە جەماوەری کوردی ڕۆژهەڵات بەهۆی دزی و تاڵان و سوتاندنی ماڵ و دیهاتەکانیان و کوشتن و دەربەدەریان لەلایەن هێزە تاڵانچیەکانی ئێران، باری ئابووریان تا ئەوپەڕی خراپ بوو و باری دەروونی خۆشیان شێوا بوو، لەلایەکی تریش ئێران لە ڕۆژهەڵات و ڕووسیا لە باکوور هێزەکانیان لەسەر سنوور مۆڵدرابوون و هێزەکانی عوسمانیش لەناو وڵات بەهەموو شوێنێکدا بڵاو ببوونەوە و پەیوەندی نێوان شارەکانیان بڕی بوو، لەگەڵ ئەوەشدا بە پەلە و بێ هەدادان کەوتە تەقەلای هەمەلایەنەی وەك:

1- دابین کردن و حەواندنەوەی ئەو لێشاوی (100) هەزار ئاوارە کوردەی لە ئەنجامی شۆڕشەکەدا چ وەك لایەنگر و پشتیوانی شۆڕش و چ لە ترسی پاراستنی سەر و ماڵیان، لە جێگا و ڕێگای خۆیان هەڵکەنرابوون و بەو زستانە لە سنوورەکانی ئێران – عوسمانی چووبوونە قەڵەمڕەوی عوسمانی لەوێ گیرسابوونەوە.

2- دەست پێ کردنەوەی کاری دیبلۆماسی و پەیوەندی تازە دروست کردنەوە لەگەڵ دەوڵەتاندا، بۆ ئاگاداربوونیان لە کێشەی کورد، بە تایبەتیش لای دەوڵەتانی ڕووسیا، ئیگلستان، ئێران-عوسمانی.

3- کڕین و پەیداکردنی چەك و ت□ق□مەنی و پێویستی شۆڕش.

4- بەسەرکردنەوەی زۆربەی ڕێبەرانی خێڵ و ناودارانی کورد و نامەی تایبەتی بۆ نووسین و بانگهێشتنیان بۆ پشتیوانی لە شۆڕش و بەرزکردنەوەی ورە و زیندووکردنەوەی گیانی هیوا و ئاوات تیایاندا.

سەرەڕای ئەوەی تورك داوای چاوپێکەوتن و گفتگۆی شێخ عوبەیدوڵڵایان دەکرد بۆ هێمن کردنەوە و بانگ هێشتی بۆ ئەستەمبوڵ، شێخ عوبەیدوڵڵا بانگەوازی بۆ سەرۆك هۆز و خێڵەکان کرد و لەگەڵ نوێنەری تایبەتی خۆی دا نامە و ڕاسپاردەی بۆ ناردن، تاکو بەشداری ڕاپەڕینەکە بکەن، لەم بارەیەوە حەسەن عەلی خانی گەڕووسی لە 3ی ڕەبیعی دووەم 1298 کۆچی (4- 3- 1881ز) لە نامەیەکدا بۆ ناسرەدین شای قاجار دەنووسێت: "دوێنێش کە دوایین ڕۆژی (ڕەبیعی یەکەم) بوو، ئەم هەواڵە ڕاست و دروستە، کە دەماودەم هاتووە، بەگیانفیدا گوێشتبوو لەبەر ئەوەی بڵاوکردنەوەی بانگەوازنامە تازەکانی شێخ عوبەیدوڵڵا و چاوپێکەوتنی لەگەڵ کاربەدەستانی بابی عالی دا، هیچ گومانێك نەماوە، بۆیە ئاگادارکردنەوەی بەڕێزتان بە پێویست زانرا، دەربارەی هەواڵی هەمزاغاش، داروباری نازانرێ، چونکە لە هەموو جێگایەکدایە، هەندێ جاریش لە "پشدەر"ە داروباری ژێرەو ژوور بووە، و کەسی بەدەورەوە نەماوە و تەنیا ماوەتەوە، بەڵام سەرەڕای ئەوەی ئێل و هۆزەکەی لەبەرامبەریدا ئەو پەڕی ملکەچیان هەیە، هەشتا چەند کەسێکی ئەم خێڵەکەی لەگەڵدایە، سەرەڕای ئەوەش هەمزاغا کەسێکی ئازا و دەست لەگیان بەرداوە، هەر ئەوەندەی بەفر بتوێتەوە و ڕێگاوبان بکرێنەوە، ئیتر ئەگەر هەر خۆشی بە تەنیا بمێنێتەوە، وەك دز لەم و ئەو کونەوە سەر دەردێنێ و خۆی نیشان دەدات، بەڵێ بەرچاوگرتنی ئەو سەرنجانەی عەرز کران، دەبێ هەڵسوکەوتی غافڵ نەبین و لێی ئەرخایەن نەبین.

… ئێستاش بەهاتنی ئەو ئەفسەرە* جەنگییە و دیداری لەگەڵ شێخ عوبەیدوڵڵا و هێنانی خەڵاتی قایممقام بۆ برا و کوڕی گەورەی هەمزاغا و ڕاپێچان و پشتیوانی لە ئێلی مەنگوڕ، لەلایەن دەوڵەتی عوسمانییەوە و ئەوەی تائێستا بۆ ئاژاوەی (عوبەیدوڵڵا)، کارێکی وانەکراوە، وادەردەکەوێ ئەم دەوڵەتە سەبارەت بەم کێشەیە چاوپۆشی بکات".

لە دوایین بەشی پەڕاگرافی، نامەیەکی تری میرزا نیزام حەسەن عەلی خانی گەڕووسی بە مێژووی: 8ی ڕەبیعی دووەمی 1298 کۆچی- (9- 3- 1881ز) بۆ ئەمینولمولك: میرزا عەلی خان – (ئەمینولدەولە) دەنووسێت:

" لە سەی ئەم مانگەدا بانگەوازنامەکانی (شێخ عوبەیدوڵڵا)م بە تەلگراف عەرزکردن و دەقی بانگەوازەکیشم بەپێستدا بۆ ناردن، ئێستا پێیتا هەواڵ دێت، گوایە شێخی مەلعون، خەریکی خۆسازدانە بەرەو ڕەواندز. لەم خۆ سازکردنەش مەبەستی ئەوەیە لەگەڵ ئەو خێڵانەی لەدەرەوە و ناوەوە پەیوەندی بووە، ئێستا هەموویان لە گەرمیان و لەخاکی عوسمانیدا، دەست بدەنە دەستی یەك و دیسانەوە

ببنە مایەی کارەساتێك، بەڵگەش بۆ ئەمە ئەوەیە لەم ماوەیەدا هەواڵی بۆ هەندێ لایەنگرانی خۆی لە (سێدوز) ناردووە، تا خۆیان لە (قەرەپەپاغ) دووربخەنەوە، چونکە شێخ نیازی شۆڕشی هەیە و بۆ ئەمەش لەلایەن دەوڵەتی عوسمانییەوە ڕێگای پێدراوە”.

بێگومان ئێران و دەوڵەتی عوسمانی لەو هەوڵ و تەقەلایانە بێ ئاگانەبوون، بەتایبەت ئێران دەیویست هەرچی زووترە شێخ عوبەیدوڵڵا دەستگیر بکرێ و کۆتایی بە شۆڕشی کورد بهێنرێ، لەوبارەیەوە مستەر تۆمسن لە 31 کانوونی دووەمی 1881 لە نامەیەکیدا بۆ ئیرل گرانقیل دەڵێت: دوێنێ وەزیری دەرەوەی ئێران دوو بروسکەی بۆ خوێندمەوە، کە شێخ عوبەیدوڵڵا بەکردەوە چالاکانە خەریکی خۆئامادەکردن و سازدان بووە، بۆ دەستپێکردنەوەی کاری دوشمنکارانە لەگەڵ ئەم وڵاتە، حکومەتی تورکیش هیچ هەنگاوێکی نەناوە بۆ ڕێگرتن لێی لەکۆکردنەوە و سازدانی لەشکر و کڕینی چەك بۆ ئەو مەبەستە. ئەوە گریمانێکی زۆر دەبێت لەبەهاردا هوروژمێکی نوێ لەناو تورکیاوە بۆ ناو ئێران ڕوو بدات.

لە 1ی فێبریوەری 1881 چەندین نامە لەنێوان نوێنەرانی بەریتانیا و شادا ئاڵوگۆڕ کران سەبارەت بە هەوڵی نوێی شێخ عوبەیدوڵڵا دەدوێت و مەترسی ئەوە دەکەن، لەوەرزی بەهاردا سەر لەنوێ دەست پێبکاتەوە، پاشان بۆ بەرهەڵستی کردنەوەشی، ئێران هەوڵی دڵنیاکردنەوەی هاوکاری و دۆستایەتی بەریتانیا و ڕووسیای دەکردەوە، بۆ پشتگیری کردنی، لەڕاستیدا ڕووسیا و بەریتانیا هەڵوێستێکی نەگۆڕیان بەرامبەر ئێران و بارودۆخەکە هەبوو. هەرچەندە شێخ عوبەیدوڵڵا هەوڵی جوڵانەوەیەکی نوێی دا، بەڵام بارودۆخەکە لەبار نەبوو، لە ڕێگرتنی شۆڕشەکەی شێخ عوبەیدوڵڵا پاشان ئێران و ڕووسیا و بەریتانیا بەهەموو جۆرێك هانی عوسمانییەکانیان دەدا ڕێگا لە بزوتنەوەکەی شێخ بگرێت، هەروەها هێزی عوسمانی گەمارۆی پردی نێوان شێخ و شارەکانی نێوقەڵەمڕەوی عوسمانییان دابوو، بۆ ئەوەی هیچ هاوکارییەکیان بۆ نەچێت، سەرەڕای ئەوانیش هێزەکانی ئێران لەسنووری ئێران – عوسمانی دا بوون و بەرەی خۆرهەڵاتیان تەنیبوو، لەبەرەی خۆرهەڵاتیشەوە هێزەکانی ڕووسیا لەماکۆ و جوڵفا بوون بۆ دژایەتی کردنی ڕاپەڕینەکە. خاڵێکی هەرە گرنگ بریتی بوو لە تێکچوونی پێوەندی نێوان خێڵەکانی کورد، واتە نەمانی یەکێتی کوردان، ئەویش لەڕێی داگیرکردنەوەی ئەو ناوچە کوردنشینانەی لەلایەن قاجارەکانەوە چەندین جۆر سزادانیان بەرامبەریان دەگرتەبەر.

گفتوگۆ لەگەڵ تورك

لەگەڵ بانگەواز و هەوڵەکانی شێخ عوبەیدوڵڵا بۆ دووبارە جۆشدانەوەی خەڵك بۆ ڕاپەڕین، بۆ ئاڵۆز نەبوونی بارودۆخەکە کاربەدەستانی تورك دەیانویست شێخ بەخۆشی بخەنە داوەوە، کەوتنە هاتوچۆ بۆ لای و گفتوگۆ لەگەڵیدا بۆ ئەوەی بیبەن بۆ ئەستەمبوڵ، هەوڵیاندا ڕەزامەندی شێخ بەدەست بێنن، تا واز لە شۆڕشەکەی بێنێ، سوڵتان عەبدولحەمید نوێنەری تایبەتی خۆی (ئەحمەد بەگی یاوەری) ناردە لای بەمەبەستی قایل کردنی شێخ تا سەردانی ئەستەمبوڵ بکات، ئەحمەد بەگی یاوەری جەنگی سوڵتان، لەپاش ئەوەی سەردانی شێخی کرد، دوای گفتوگۆ لەگەڵ شێخ عوبەیدوڵڵا و سێ ڕۆژ لەلای شێخ مانەوە، شێخ عوبەیدوڵڵا لەگەڵ شێخ عەبدولقادری کوڕی و شێخ محەمەد سەعید دا ناردی سەردانی هەولێریان کرد، تا لەگەڵ سەرۆك هۆزەکان و ژمارەیەك لە ناودارانی ناوچەکە، چاویان بەیەك بکەوێت. بۆ ئەوەی خواستی سەرۆك هۆزەکان بزانن بۆ پشتیوانی شێخ و دروست کردنی قەوارەیەکی سەربەخۆ، شێخ دەبێ خۆشی هیوای بەبەڵێنەکانی تورك هەبووبێ، چونکە بەو بۆنەیەوە نامەی بۆ کوردەکانی سنوور و لایەنگران و ئاوارەکان نووسیوە و ئاماژەی بەو بابەتە داوە.

لەنامەیەکدا کە بۆ (محەمەد ئاغای ئاکۆ)ی نووسیوە، هانی داون یەکدڵ و یەکگرتووبن و تیایدا ئاگادار کراوە لەلایەن دەوڵەتی عوسمانی و دەوڵەتانی ترەوە پشتیوانی لە کێشەی کورد کراوە و شێخ بەهیوایە لە داهاتوویەکی نزیکدا هەموو کاروبارەکان بەگوێرەی خواستی کورد بێت، ئینجا داوای کردووە لەسەردانی شێخ عەبدولقادر و شێخ محەمەد سەعید لەگەڵ ئەحمەدبەگی یاوەر بۆ هەولێر بچن کۆببنەوە و چاوپێکەوتنی لەگەڵدا بکەن، لەو بارەیەوە حەسەن عەلی خانی گەڕووسی فەرماندەی مەهاباد، یەکێك لەو بانگەوازنامانەی شێخی دەستکەوتووە و لەگەڵ نامەیەکی خۆیدا شای ئێرانی لەو هەواڵە ئاگادار کردووەتەوە، لە ڕەشنووسی دامێنی تێلگرافێکدا، لە مێژووی (3ی ڕەبیعی دووەمی 1298 کۆچی) (4- 3- 1881ز) بۆ ناسرەدین شای ناردووە، دەڵێت:

نامەی ژمارە:63

لاپەڕە: 191

مێژوو: 3ی ڕەبیعی دووەمی 1298کۆچی (4- 3- 1881ز)

ڕەشنووسێکە لە دامێنی تێلگرافێکدا، لە مێژووی (3ی ڕەبیعی دووەمی 1298 کۆچی) پێوەیە بە خۆیی، بەرپێی موبارەك عەرز کراوە:

“لەو ڕێکەوتە چاکانەی لەکاتی تەواو کردنی ئەم نامەیەدا بووم، لەلایەن ئیبراهیم ئاغای برای خوالێخۆش بوو (گوڵاوی ئاغا)وە، کە بۆ ڕاپەڕاندنی هەندێ کار و وەرگرتنی (پێشکێشی)ی خەڵکی (سەردەشت) ناردبووم، نامەیەك گەیشت، دیارە دەبێ ئەسڵەی یەکێك لەو

بانگەوازانە بە کە شێخی مەلعون، ناردوویەتی و بەدەست ئیبراهیم ئاغا کەوتووە و ئەویش هەمان نامەی بە ئەم گیانفیدایە ناردووە، کە ئاراستەی (محەمەد ئاغای ئاکە)ی کردووە، کە یەکێکە لەسەرانی عەشایری قەڵەمڕەوی عوسمانی، لەم نامەیەشەوە، ئەو گەڕانەوەی (محەمەد ئاغای مامەش) دەسەلمێ، کە پێشتریش وتبووی ڕاستە و بەمەری خودی (شێخ عوبەیدوڵڵا)ەوەیە و ئەمەش دەقی نامەکەیە:

“دەستی ڕاستگەی پایەبەرز: محەمەد ئاغای ئاکە- خوا بتپارێزێ”

دوای گەیاندنی سڵاوی ئەوپەڕی دەستانە، ئەگەر لەڕووی دەستایەتی و ڕاستیەوە، لەمن دەپرسیت، سوپاس بۆ خوا و دنیا و کاروباریش بەدڵی دەسەزانە، لەلایەن دەوڵەتی پایەبەرزی عوسمانیەوە، هەژا و بەختەوەر: جەنابی ئەحمەد بەگی یاوەری تایبەتی حەزرەتی موبارەکی شاهانە، بە هەندە کاری تایبەتی و نهێنی هاتووە، لە هیممەتی پیرانی مەزنەوە ئەوەی مەبەست و ئاواتی ئێمە بووە، هەر ئەمەیە، لە دەوڵەتاندا عەجەمیان بە ناهەق داناوە، و هەقیان بە ئێمە داوە، بە ڕێنوێنی و شارەزایش، جەنابی یاوەر و هاوڕێکانی، نوری چاوان، شێخ عەبدولقادر و شێخ محەمەد سەعیدم تا ڕەواندز و هەولێر لەگەڵ دا ناردوون، بەیە بۆ پێویستم زانی پێشتر ئەوەش ئاگادار بکەمەوە، تا پێشوازی و چاوپێکەوتنی ناوبراو بکەن، چونکە لە هەموو ڕوویەکەوە، ئاگادارییان لە هەموو شتێکە و هەموو باسێکیان بە تەواوی بە شیدەکەنەوە.

بەکورتی لەلایەن دەوڵەتانەوە، کاروبار بەدڵی ئێمەیە، ئەوەندە هەیە، دەبێ خەڵکی کوردستان یەکدڵ و یەکگرتووبن، سوپاس بۆ خوا، کوردستانی قەڵەی ئەنادۆڵ، یەکدڵ و یەکگرتوون، هیوادارم لە قەڵەی عەراقیشەوە هەروابن، غیرەتی ئایین و ئیسلامیش لەدەست مەدەن، هەمیشە چاوەڕێی موژدەی سەلامەتیتانم، ئیتر بەدوعا”.

12ی ڕەبیعی یەکەمی 1298 کۆچی- (12- 2- 1881ز)

لەم بانگەوازنامەیەوە ئەوە دەسەلمێ، لەڕێگای (ئەحمەد بەگی یاوەر)ەوە لەلایەن دەوڵەتی عوسمانی یەوە، دەنیایی و پشتیوانی تەواو بە (شێخ) دراوە، ئەگینا ئەم هەر لەخۆیەوە و بێ پرس، ناتوانێ ئاوا بەئاشکرا، ئەم بانگەوازنامانە بۆ سەرانی عەشایری قەڵەمڕەوی عوسمانی و کەسانی تر و شوێنانی تر بنێرێ.

دەوڵەتی پایە بەیندی ئەمەش، بەڵگەی لەمە چاکتری چنگ ناکەوە، لەسەر ئەو گوێنەدانەی دەوڵەتی عوسمانی، کە نایەوێ خراپەکارییەکانی شێخ لەناوبەرێ و لەبارەی پشتیوانی کردنی نهێنی و ئاشکرای ئەو دەوڵەتەشەوە، بەڵگەی لەم بانگەوازنامە چاکتر بەدەستەوە نین، کە گیانفیدا بەهەمان نەکەردا، کە ئەم تەلگرافنامەیەم پەیدا ناردووە،

هەمان ئەم بانگەوازنامەیەشم کردەتە هاوپێچی و بەناونیشانی جەنابی وەزیری کاروباری دەرەوەشدا بۆ تەورێزم ناردووە و لە سەرەکی پۆستەخانشم سەلماندەتەوە، دەبێ ئەم نامەیە بەتایبەتی بۆ تاران، بۆ جەنابی وەزیری کاروباری دەرەوەش بگەیەنن و بەرچاوی ڕوونکی هومایۆنانەشدا تێپەڕێ بێ.

3ی ڕەبیعی دووەمی 1298 کۆچی- (4- 3- 1881ز)

یەکێکی تر لە بانگەوازنامەکانی شێخ عوبەیدوڵڵا کە بۆ مامەند ئاغای پیرانی ناردووە، تیایدا ئاگادار کراوە لەلایەن دەوڵەتی عوسمانی و دەوڵەتانی ترەوە پشتیوانی لە کێشەی کورد کراوە و شێخ بەهیوایە لە داهاتوویەکی نزیکدا هەموو کاروبارەکان بەگوێرەی خواستی کورد بێت،(ههمزاغال119) هەڵبەت هەندێك کار و ڕاسپاردەی نهێنی هەن لەناو نامەدا جێیان نابێتەوە و بۆ نووسین ناشێن، شێخ ئەو ڕاسپاردانەی بەدەمی بەنوێنەرەکەی خۆیدا ڕاسپاردووە، تاکو بیگەیەنن بە مامەندئاغا و لایەنی پەیوەندیدار، بانگەوازنامەکە دەست حەسەن عەلی خان کەوتووە و ئەویش لەگەڵ چەندین زانیاری تر دەربارەی هەوڵ و تەقەلاکانی شیخ عوبەیدوڵڵا بۆ درێژەپێدانی شۆڕش، لەگەڵ نامەیەکدا لە مێژووی: 10ی ڕەبیعی دووەمی 1298 کۆچی (11- 3- 1881ز) ئاراستەی ناسرەدین شای قاجاری کردووە و دەڵێت:

نامەی ژمارە: 64

لاپەڕە: 194

مێژوو: 10ی ڕەبیعی دووەمی 1298 کۆچی (11- 3- 1881ز)

لە(3ی ڕەبیعی دووەم)دا، دەقی نامەیەکی (محەمەد ئاغای مامەش) و وێنەی نامەی (شێخ عوبەیدوڵڵا)م بەتەلگراف عەرزکردووە و ئەسڵەکەشی لە ڕێگای پۆستی تەورێزەوە، بۆ جەنابی وەزیری کاروباری دەرەوەم ناردبوو، لەم دوو ڕۆژەشدا هەندێ زانیاری تر، بەگیانفیدا گەیشتوون، بریتین لە:

یەکەم: دیسانەوە وێنەی بانگەوازنامەیەکی تری شێخ عوبەیدوڵڵایە، بۆ (مامەندئاغای پیران)ی نووسیوە و ئەمەش دەقەکەیەتی: "پایەبەندی ڕاستی پیشە، مامەند ئاغا- خوابیپارێزێ" هەمیشە هاوجووتی سەرفرازی بەوەی بیت. ئیتر ئەگەر لەڕووی خۆشەویستی پاکەوە هەواڵمان بپرسیت، سوپاس بۆ خوا، کاروبار بەدڵی دڵخوازانە، لەم ڕۆژانەدا (ئەحمەد بەگ)ی یاوەری تایبەتی حەزرەتی سوڵتان، سەربارەت بەڕێ کاری تایبەتی و نهێنی، تەشریفی بۆ ئێرە هێنا بوو، لە بەخشندەیی خواوە کاروبار بەدڵی دڵسۆزانە. هەموو دەوڵەتان، دەوڵەتی عەجەمیان بەتاوانبار و ناهەق داناوە و هەق بە ئێمە دراوە، هەموو دەوڵەتان نیازیان وایە کوردستان بدەنە دەست خۆمان، ئەگەر لەخۆڕکی

کوردستانەوە شتێك نەوەشێتەوە، کار تەواو بووە، ئەوەندە هەیە ئێمە لەسەر یەکێتیی خۆمان سوور بین و ئاوارەکان ئارامیان هەبێ و ددان بەخۆیان بگرن و بۆ لای عەجەم ن□گ□□ن□وە، چونکە عەجەم گ□ی□و□تە تەنگانە و ب□ قسەی پڕووپوچ و تەڵەکە، هەوڵی دڵدانەوە و ڕاکێشانی هەڵاتووەکان دەدات، دیارە تا بۆتان دەکرێ ورەیان بەرز بکەنەوە و هانیان بدەن و ئامۆژگاری هەڵاتوەکان بکەن و بڵێن ئەم هەمووە ددانتان بەخۆتاندا گرتووە، کەمێکی تریش ئارام بگرن، چونکە کاروبار بەدڵی هەمووان دەبێ، بۆیشم دەرکەوتووە ئەو جەنابە، بۆ پشتیوانی و دڵنەوایی ئێوە تێدەکۆشێت. ئافەرین بۆ ئێوە. دیارە ئێوەش لە جاران زیاتر پشتیوانیان دەکەن.خوا بیەوێ پاداشتی ئێوە بەهەدەر ناچێ. بۆ ڕێزڵێنان و بەڕێکردنی جەنابی یاوەر، نوری چاوانم: شێخ عەبدولقادر و شێخ حەمە سەعیدم تا ڕەواندز و هەولێر لەگەڵدا ناردن، ب□ پێویستم زانی پێشتر ئێوەش ئاگادار بکەمەوە، کە پێشوازی و دیتنی پێویستە و ئێوەش لەهەموو هەواڵێك ئاگاداربن. بڕێ کاریش هەن، ل□ نامەدا جێگایان نابیتەوە. ئیتر دنیا بەدڵتان دەبێت. خوا بتانپارێزێ. دووەم: نامەیەکە مەلا محەمەدئەمین سابڵاخی، کە ئێستا خۆی لە (بانە)یە و بۆ (مەلا عەبدوڵڵا)ی برای لە سابڵاخ نووسیوە و ئەمەش دەقەکەیەتی: " داوای دەنگوباستان کردبوو، ئەمڕۆ- کە ڕۆژی پێنج شەمە، ڕێکەوتی 3ی ئەم مانگەیە- نامەیەکی (حاجی کەریم)، بۆ برایەکی هاتووە، بۆ کاری بازرگانی لێرەیە، تیایدا نووسیویەتی: ڕۆژنامەیەکی ئینگلیسی، کە بۆ (کەریم قەرانتین) هاتبوو، ئەوەی تێدا چاپ کراوە، هەرچی کوردستانە، بە(شێخ عوبەیدوڵڵا)یان داوە، جەنابیشیان ڕازیبوون، هەموو ڕۆژێکیش سەرباز و زەخیرەیەکی زۆر بۆ (سلێمانی) دێت. نووسیویشێتی: دەبێ (70) حەفتا تابووریش بخرێتە ژێر دەسەڵاتی شێخ عوبەیدوڵڵاوە. جگەلەمە، ئیتر هەواڵێکی تر نییە، بەڵام ئاشکرایە ئەم بەهارە، ئاژاوە و فەرتەنەیەکی گەورە، دەقەومێ، ئیتر خۆشتان سەرپشکن، پێویستی بە وتنی ئێمە و مانان نییە و خۆتان عەقڵتان هەیە. سێیەم: لە زمانی (حاجی ئەبوبەکری ڕەواندزی) یەوە- کەجێی باوەڕە- ئەوە بیستراوە: ئەحمەد بەگی یاوەری جەنگی سوڵتان (عەبدولحەمید)، دوای ئەوەی (3) ڕۆژ لەماڵی شێخ عوبەیدوڵڵا ماوەتەوە و چەندان جار بە دوو قۆڵی، وتوێژی نهێنیان کردووە و دوای ئەوەی شێخی ئەرخایەن کردووە، ئەوسا لەگەڵ شێخ عهبدولقادری کوڕی شێخ و شێخ محەمەد سەعیدی برازای شێخ عوبەیدوڵڵادا، گەیشتوونەتە (ڕەواندز) و قایممقامی ئەوێ ئەوەی پێویستی ڕێز و حورمەت بووبێت، بەجێی هێناوە و لەماڵی (مستەفا بەگ) یش، ئەسپێکیان بە ڕەختی زیوەوە پێشکەش بە کوڕی شێخ کردووە. هەر بەو جۆرە، هەمان دەستە، لەوێشەوە بەرەو (هەولێر) چوون و

ل□و□ـــش ب□□□ن□ـــو□نی و ئامۆژگـــاری (ئەحمەد بەگـــی یـــاوەر)
ک□ بوونەوەیەکیان بەو سەرۆك عەشایەر و جەماوەرە کردووە، کە پێشتر
شێخ عوبەیدوڵڵا لە هەموو ناوچەکانەوە بانگهێشتنی کردوون و هەر
لەوێش- کە ناوەندی تەلگرافخانەیە- تەلگرافێکی تێروتەسەلیان بۆ
خـــاوەن شکۆ سوڵتـــان، بە سـکاڵا و گازەنـــدەوە ، بەمجۆرە کـــردووە:
“...بۆچی دەوڵەتی ڕووس، لایەنگیری لە کۆمەڵ و دینی خۆی، بۆ پشتیوانی
لەگەلی (قەرەپه پاغ) و (سربستان) کردووە، کەچی ئێوە کە خەلیفەی
موسڵمانانن، چۆن ڕازی دەبن، دەوڵەتی عەجەم بۆ خزمەتی مەزهەبی
خۆی، خوێنی ئێمە بڕێژێ و ماڵمان تاڵان بکات و مەزهەبمان بگۆڕێ و
لە نیشتمانی ڕاستەقینەی خۆشمان ئاوارەمان بکات”!؟.. ئەمە پوختەی
ئەو دەنگوبـــاس و نمـــوونەی ئەو نامـــانەبوون، لەم دووســـێ ڕۆژە،
چنگخراون، چەند ڕۆژێکیشە هەر ئەم دەنگوباسانە، زۆر لەناو خەڵکدا
بڵـــاون و پێویستیشە بـــوترێ، بڵـــاوبوونەوەی ئەو هەواڵـــانە، لەم
سـنوورانـە، بەتـــایبەتیش لەم شـــارەدا، کـــاردانەوەی خراپـــی هەبێ،
لەوانە: لەو ڕۆژەوەی ئەم هەواڵان□ ب□□او بوونەتەوە، لەگەڵ ئەوەشدا
خەڵکی (سەردەشت) لە نیشاندانی ملکەچییاندا بۆ دەوڵەت بیانوویان
دۆزییەوە و ناو بە ناوێك ملکەچی و دانی (باج) و هاتنی خۆیان،
بەبەڵێنـــی ئەمڕۆ و سـبەینێ بەســـەردەبرد، کەچـــی لەو ڕۆژەوەی ئەو
هەواڵان□ ب□□اوبوونەتەوە، ئیتر لە دانی (باج)یش، خۆیان نەبان
کردوو و (مامەندئاغا)ش کە بۆ وەرگرتنی (باج) بۆ ئەوێم ناردبوو،
دەنگیان داوە. بەهۆی ب□□اوبوونەوەی ئەم بانگەوازنامانەوە، کە بەلای
زۆرەوە ڕاســـتن و هەر بەو جۆرەش دوو ڕۆژ لەمەوبەر عەرزم کردبـــوو،
پێکهه□نانی سەربازگەیەك لە (لاجان)، یەکجار پێویستە، تا ئەگەر
لەلایەن شێخی مەلعونیشەوە، بزووتنەوەیەك ڕووبدات، ڕێگای سەرەکی و
دەربازگەی ئەو، هەر (شنۆ) و (لاجان)ە، بەهەموو لێکدانەیەکیش کە
هەیە، وا بەچاکتر دەزانرێ، هەتا زووتر ئەوێ قایم بکرێ، باشتر
دەبێ و ئەو هێزەش بۆ ئەم مەبەستە، لەبیری ڕۆشنی ئێوەدایە، با
زووتر لە (دارالخلافە- تاران) ەوە ڕووە و ئەم سنوورە بنێردرێ. (
لەدامێنی ئەم ڕاپۆرتەدا و هەر بە مێژووی سەرەوە، ئەم پەڕەگرافەش
بەشێوەی چەلیبا* نووسرابوو):
لەدوای تەواو کردنی ئەم نامەیەدا، ئەوەش عەرز دەکەم لەچەند ڕۆژی
بەروودا، جاسوسێکی تایبەتم بۆ (سلێمانی) ناردبوو، لەم ساتەدا
گەڕایەوە و نـــامەیەکی لە (مســـتەفا سابڵـــاخی) یەوە، – کەئێســـتا
لەسلێمانییە، بۆ (قادرئاغا)هێناوە و ناو□□ک□کەی کت و مت وەك ئەو
دەنگوباسانەی سەرەوەیە، سەرباری ئەوانەش نووسیوێتی: پەیتا پەیتا
لەلایەن دەوڵەتـــی عوســـمانی یەوە، هێـــزی ســـەرباز و جبەخـــانە، بۆ
(ســـلێمانی) دێـــن، هەر لەو ڕۆژەدا (3) تـــابوور ســـەرباز بۆ نـــاوچەی

(پشدەر) نێردراوە و لە ئەستەمبوڵیشەوە، تەلگراف گەیشتووە، کە هەموو هێزی عەرەبی عێراق خۆیان ل□ بەر بکەن و چەکدار بکرێن و چاوەڕێی فەرمانی تاز□ بن.

10ی ڕ□ بیعی دووەمی 1298 کۆچی (11- 3- 1881ز)

پەراوێزەکان:

- مەبەست لە ئەحمەد بەگی یاوەری جەنگی سوڵتان عەبدولحەمیدە، کە وەك نوێنەری تایبەتی سوڵتان هاتە لای شێخ عوبەیدوڵڵا تاڕازی بکات سەردانی ئەستەمبوڵ بکات بۆ گفتوگۆ لەگەڵ سوڵتان.

** هۆزی پیران لە بیتوێن نیشتەجێن، ئەو کاتە سەرۆکی هۆزەکە مامەندئاغای پیران بوو، ناوەندی هۆزەکەش گوندی سەرخمە بوو لە بیتوێن.

*** چەلیبا: شێوەیەکی تایبەتی خەت نووسینە، کە خۆشنووسەکان بۆ مەشق و ڕاهێنان و نموونەی خۆشنووسی خۆیان بەکاری دەهێنن، ئەمجۆرە نووسینە زۆرتر حەرف و نووسین، لەسەر یەکتر دووبارە دەکەنەوە و تێکەڵاو و پێکەڵاو دەکەن. بۆ ئاگاداری خوێنەرانیش دەبێ بڵێم کە: حەسەن عەلی خانی گەڕووسی- خاوەنی ئەم نامانە، یەکێکە لەخۆشنووسە بەناوبانگەکانی ئێران.

ماویەتی ....